

Bartosz Zych

mgr, Krakowska Akademia im. Andrzej Frycza Modrzewskiego

orcid.org/0000-0003-1708-6704

bartosz.k.zych@gmail.com

Prawne przesłanki przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży w wybranych krajach – problem aborcji „na żądanie” (na tle prawnoporównawczym). Część II: Niemcy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Rosja, Litwa, Szwecja i Dania¹

Wprowadzenie

W pierwszej części artykułu zbadano przepisy dotyczące prawa do przerywania ciąży w Polsce i w Czechach. Ustalono, że rozwiązanie czeskie, które dopuszcza możliwość przeprowadzenia aborcji „na żądanie” kobiety w pierwszych 12 tygodniach ciąży, jest właściwsze niż rozwiązanie polskie, które powodując wzrost zjawiska „podziemia aborcyjnego” oraz „turystyki aborcyjnej”, wpływa negatywnie na bezpieczeństwo kobiet.

W niniejszej (drugiej) części artykułu zbadano przepisy dotyczące prawa do przerywania ciąży w pozostałych krajach sąsiadujących z Polską², podtrzymując tezę, że dopuszczenie aborcji „na żądanie” jest bardziej zasadne niż rozwiązanie przeciwne oraz że w Polsce należy uznać prawo kobiety do przerywania ciąży „na żądanie” w początkowym okresie.

Przepisy dotyczące prawa do przerywania ciąży w wybranych krajach

Poniżej zestawiono ze sobą przesłanki, po których spełnieniu ciąża może zostać przerwana w wybranych krajach sąsiadujących z Polską. Badanie

---

¹ Niniejszy artykuł stanowi drugą część opracowania poświęconego problemowi przerywania ciąży na tle prawnoporównawczym.

² W artykule zostało zaprezentowane ustawodawstwo krajów z bliskiego otoczenia Polski, w tym Szwecji i Danii, z którymi bezpośrednia łączność jest tylko przez Morze Bałtyckie. W tekście przyjęto jednak określenie „kraje sąsiadujące” dla wszystkich tych państw.

przepisów prawa regulujących niniejsze zagadnienie oparte zostało na aktach prawnych opublikowanych na oficjalnych stronach internetowych poszczególnych krajów.

1. Niemcy

W Niemczech, zgodnie z §§ 218 i 218a tamtejszego kodeksu karnego³, przerywanie ciąży jest niedopuszczalne i w większości przypadków grozi za nie kara pozbawienia wolności do lat 3 lub grzywna. W przypadku kobiety, która sama przerywa ciążę, kara to maksymalnie rok pozbawienia wolności lub grzywna. Od powyższych uregulowań istnieje jednak kilka wyjątków.

Ciążę przerwać może lekarz w pierwszych 12 tygodniach na wniosek kobiety, która uzyska i przedstawi zaświadczenie o uprzednim otrzymaniu przez nią, co najmniej trzy dni przed zabiegiem, porady. Poradę tę doprecyzowano w § 219 przez stwierdzenie, że służy ona ochronie życia nienarodzonego i powinna zachęcać kobiety do kontynuowania ciąży. Kobieta, która uzyska tę poradę, musi być świadoma, że nienarodzone dziecko ma prawo do życia oraz że aborcja powinna być rozważana tylko w wyjątkowych sytuacjach.

Również przed upływem 12. tygodnia aborcji dokonać można w przypadku zaistnienia przesłanki kryminalnej. W tym przypadku, tak jak w poprzednim, przerwać ciążę może tylko lekarz za zgodą kobiety, wobec której popełniono jeden z ujętych w §§ 176–178 kodeksu karnego czynów. Przepisy te regulują w szczególności problemy pedofilii oraz napaści na tle seksualnym.

Jeżeli ciąża trwa dłużej niż 12 tygodni, jej przerywanie dopuszczalne jest jedynie w przypadku przesłanki medycznej. Lekarz za zgodą kobiety może przerwać ciążę, jeżeli – zgodnie z obowiązującą wiedzą medyczną – kontynuowanie jej zagrażałoby życiu lub powodowałoby ryzyko poważnego upośledzenia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, zdrowia kobiety oraz tylko wtedy, gdy wymienionych zagrożeń nie można uniknąć w inny sposób.

2. Słowacja

W Słowacji, zgodnie z § 4 ustawy z dnia 23 października 1986 r. o aborcji (dalej: u.a.s.)⁴, kobieta może zwrócić się na piśmie o przerwanie nieprzekraczającej

³ Strafgesetzbuch [StGB], Ausfertigungsdatum: 15.05.1871, Vollzitat: „Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 22. November 2021 geändert worden ist” [kodeks karny Republiki Federalnej Niemiec z dnia 15 maja 1871 r. w wersji opublikowanej 13 listopada 1998 r. (Federalny Dziennik Ustaw 3322), ostatnio zmieniony artykułem 2 ustawy z dnia 22 listopada 2021 r.], <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html> [dostęp: 26.05.2022].

⁴ Zákon Slovenskej národnej rady z 23. októbra 1986 o umelom prerušení tehotenstva, 73/1986 Zb. [ustawa Słowackiej Rady Narodowej z dnia 23 października 1986 r. o aborcji, 73/1986], <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1986/73> [dostęp: 26.05.2022].

12 tygodni ciąży. Nie jest też wymagane podanie powodu, dla którego kobieta podjęła decyzję o chęci uzyskania zabiegu. Jednak w § 1 dekretu z dnia 5 listopada 1986 r. wdrażającego ustawę nr 73/1986 o aborcji (dalej: d.w.u.a.s.)⁵ wymieniono dwa przeciwwskazania zdrowotne ograniczające aborcję „na żądanie”: gdy przerwanie ciąży miałoby negatywny wpływ na zdrowie kobiety lub od ostatniego takiego zabiegu nie upłynęło jeszcze sześć miesięcy. Wskazany półroczny okres nie musi zostać zachowany, jeżeli kobieta urodziła już co najmniej dwa razy, ma więcej niż 35 lat lub w sytuacji, gdy ciąża powstała w wyniku popełnionego przeciwko niej przestępstwa.

Słowackie przepisy prawa dopuszczają również przerwanie ciąży w pierwszych 12 tygodniach (po uzyskaniu zgody kobiety) z powodów zdrowotnych, czyli wtedy, gdy jej życie, zdrowie lub zdrowy rozwój płodu są zagrożone oraz w sytuacji, gdy płód jest genetycznie wadliwy (§ 5 u.a.s.).

W przypadku, gdy ciąża trwa dłużej niż 12 tygodni, w myśl przepisu § 2 (2) d.w.u.a.s., przerwanie ciąży jest dopuszczalne tylko w sytuacji, gdy ciąża zagraża życiu kobiety lub jeśli płód jest niezdolny do życia bądź jest poważnie uszkodzony.

W § 6 u.a.s. uregulowano ponadto kwestię kobiet, które pragną przerwać ciążę, lecz nie mają skończonych 18 lat. Zgodnie z powyższym przepisem kobieta poniżej 16. roku życia może ubiegać się o aborcję tylko za zgodą swojego przedstawiciela ustawowego lub osoby, której powierzono jej wychowanie, zaś w przypadku aborcji przeprowadzonej u kobiety pomiędzy 16. a 18. rokiem życia należy jedynie powiadomić placówkę medyczną przedstawiciela ustawowego.

3. Ukraina

W Ukrainie dopuszczalność aborcji ujęto w art. 50 ustawy z dnia 19 listopada 1992 r. o podstawach ukraińskiego ustawodawstwa w zakresie ochrony zdrowia⁶ oraz w art. 281 ust. 6 kodeksu cywilnego z dnia 16 stycznia 2003 r.⁷

⁵ Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 5. novembra 1986, ktorou sa vykonáva zákon Slovenskej národnej rady č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva, 74/1986 Zb. [dekret Ministerstwa Zdrowia Słowackiej Republiki Socjalistycznej z dnia 5 listopada 1986 r. wdrażający ustawę Słowackiej Rady Narodowej nr 73/1986 o aborcji, 74/1986], <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1986/74> [dostęp: 26.05.2022].

⁶ Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я, 2801-XII від 19.11.1992 [ustawa o podstawach ukraińskiego ustawodawstwa w zakresie ochrony zdrowia, 2801-XII z dnia 19 listopada 1992 r.] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page#Text> [dostęp: 26.05.2022].

⁷ Цивільний Кодекс України, 435-IV від 16.01.2003 [kodeks cywilny Ukrainy, 435-IV z dnia 16 stycznia 2003 r.], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [dostęp: 26.05.2022].

Zgodnie z tymi przepisami ciąża nieprzekraczająca 12 tygodni może na prośbę kobiety (bez podania powodu tej decyzji) zostać przerwana w placówce opieki zdrowotnej. Ponadto dopuszczalne jest przeprowadzenie zabiegu przerwania ciąży od 12. do 22. tygodnia w przypadkach ustanowionych przez prawo.

W załączniku do uchwały Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie realizacji art. 281 kodeksu cywilnego⁸ wyszczególniono sytuacje, w których można dokonać zgodnej z prawem aborcji między 12. a 22. tygodniem ciąży, i podzielono je na grupy zgodne z *Międzynarodową statystyczną klasyfikacją chorób i problemów zdrowotnych (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems)*, zaliczając do nich: wybrane choroby zakaźne i pasożytnicze; nowotwory; zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemian metabolicznych; choroby krwi i narządów krwiotwórczych oraz wybrane choroby przebiegające z udziałem mechanizmów immunologicznych; zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania; choroby układu nerwowego; choroby układu krążenia; choroby układu oddechowego; choroby układu pokarmowego; choroby układu moczowo-płciowego; choroby skóry i tkanki podskórnej; choroby układu mięśniowo-szkieletowego i tkanki łącznej. W wykazie tym uwzględniono również wady wrodzone, deformacje i nieprawidłowości chromosomalne płodu. Ciekawym rozwiązaniem zastosowanym w prawie ukraińskim jest jednak możliwość przerwania ciąży między 12. a 22. tygodniem u kobiety, która nie ukończyła 15. roku życia lub ma więcej niż 45 lat. Aborcji dokonać można również w sytuacji, gdy ciąża jest wynikiem gwałtu.

4. Białoruś

W Białorusi, zgodnie z art. 27 ustawy z dnia 18 czerwca 1993 r. o opiece zdrowotnej (dalej: u.o.z.)⁹, dopuszczalne jest po odbyciu konsultacji z lekarzem specjalistą przeprowadzenie zabiegu przerwania ciąży „na żądanie” w pierwszych 12 tygodniach. W przypadku małoletniej wymagana jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego.

Natomiast od początku do 22. tygodnia ciąży może ona zostać przerwana przy uwzględnieniu wskazań społecznych, do których – na podstawie uchwały Rady Ministrów Republiki Białorusi z dnia 11 stycznia 2013 r. w sprawie zmian

⁸ Постанова Кабінет Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 144 Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України [uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 15 lutego 2006 r. nr 144 w sprawie realizacji art. 281 kodeksu cywilnego], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2006-%D0%BF#Text> [dostęp: 26.05.2022].

⁹ Закон Республики Беларусь 18 июня 1993 г. № 2435-XII О здравоохранении [ustawa Republiki Białorusi z dnia 18 czerwca 1993 r., nr 2435 – XII o opiece zdrowotnej], <https://pravo.by/document/?guid=3871&p0=v19302435> [dostęp: 25.01.2022].

i uzupełnień do uchwały z dnia 23 października 2008 r.¹⁰ – zalicza się: stwierdzone orzeczeniem sądu pozbawienie praw rodzicielskich oraz ciążę powstałą w wyniku gwałtu.

W przypadku zaistnienia przesłanki medycznej ustawodawca białoruski, podobnie do ukraińskiego, w swoich ustaleniach posłużył się *Międzynarodową statystyczną klasyfikacją chorób i problemów zdrowotnych*. W uchwale Ministerstwa Zdrowia Republiki Białorusi z dnia 10 grudnia 2014 r. wymienione zostały wskazania medyczne dotyczące zarówno kobiety, jak i płodu¹¹.

Z u.o.z. wynika też, że przesłanka medyczna nie została ograniczona czasowo, a przy jej uwzględnieniu ciąża może zostać przerwana w każdym momencie. Jednak gdy ma ona być przeprowadzona na małoletniej, to podobnie do sytuacji aborcji „na żądanie” wymaga się uzyskania zgody jej przedstawiciela ustawowego. W przypadku kobiety niemogącej podjąć świadomej decyzji konieczna jest też pisemna zgoda jej męża lub bliskiego krewnego. Ponadto w wyjątkowych przypadkach, jeżeli ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety, a w wykazie wskazań medycznych nie zostało to uwzględnione, o możliwości przeprowadzenia aborcji rozstrzyga specjalna komisja medyczna.

5. Rosja

Artykuł 56 ustawy z dnia 21 listopada 2011 r. o podstawach ochrony zdrowia obywateli Federacji Rosyjskiej¹² (dalej: u.p.o.z.) stanowi, że kobieta może złożyć wyrażający jej świadomą i dobrowolną decyzję wniosek o przerwanie ciąży. Okres, w którym aborcja może być w Rosji dokonana „na żądanie” kobiety, to 12 tygodni od chwili rozpoczęcia ciąży. W niektórych przypadkach od momentu, gdy kobieta złożyła do organizacji medycznej wniosek o przerwanie ciąży, musi upłynąć określony w ustawie czas, by aborcja mogła zostać zgodnie z prawem przeprowadzona. Wymóg ten został uzależniony

¹⁰ Постановление Совета Министров Республики Беларусь 11 января 2013 г. № 23 О внесении изменений и дополнений в постановление Совета Министров Республики Беларусь от 23 октября 2008 г. № 1580 [uchwała Rady Ministrów Republiki Białorusi z dnia 11 stycznia 2013 r., nr 23 w sprawie zmian i uzupełnień do uchwały z dnia 23 października 2008 r., nr 1580], https://pravo.by/upload/docs/op/C21300023_1358283600.pdf [dostęp: 25.01.2022].

¹¹ Постановление Министерства Здравоохранения Республики Беларусь 10 декабря 2014 г. № 88 [uchwała Ministerstwa Zdrowia Republiki Białorusi z dnia 10 grudnia 2014 r., nr 88], https://kodeksy-by.com/norm_akt/source-Минздрав%20РБ/type-Постановление/%2088-10.12.2014.htm [dostęp: 26.05.2022].

¹² Российская газета – Федеральный выпуск № 263(5639) Федеральный закон от 21 ноября 2011 г. № 323-ФЗ „Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации” [Rossijskaja Gazeta – wydanie federalne nr 263(5639), ustawa federalna z dnia 21 listopada 2011 r. nr 323-FZ „O podstawach ochrony zdrowia obywateli Federacji Rosyjskiej”], <https://rg.ru/2011/11/23/zdorovie-dok.html> [dostęp: 25.01.2022].

od stopnia zaawansowania ciąży. Aborcja może nastąpić najwcześniej po upływie 48 godzin od momentu złożenia przez kobietę wniosku w sytuacji, gdy ciąża znajduje się pomiędzy 4. a 7. lub pomiędzy 11. a 12. tygodniem. W tym drugim przypadku warunek odczekania dwóch dób nie musi być spełniony, jeżeli – by go spełnić – zostałyby przekroczone 12 tygodni. Natomiast ciążę od 8. do 10. tygodnia można przerwać dopiero po upływie siedmiu dni od chwili złożenia wniosku.

Rosyjskie przepisy prawa regulują też kwestię przerywania ciąży powstałej w wyniku przestępstwa. W uchwale z dnia 6 lutego 2012 r. w sprawie społecznych wskazań do sztucznego przerywania ciąży¹³ ustalono, że przestępstwem, na podstawie którego można dokonać aborcji, jest ujęty w art. 131 kodeksu karnego Federacji Rosyjskiej gwałt¹⁴.

W przypadku wystąpienia medycznych przesłanek przerywania ciąży, poza schorzeniami wyszczególnionymi w załączniku do zarządzenia Ministerstwa Zdrowia i Rozwoju Społecznego Federacji Rosyjskiej z dnia 3 grudnia 2007 r. o zatwierdzeniu wykazu wskazań medycznych do sztucznego przerywania ciąży (dalej: z.z.w.m.)¹⁵, zaliczają się też wady rozwojowe płodu oraz stan niedojrzałości fizjologicznej kobiety poniżej 15. roku życia.

Zgodnie z art. 56 u.p.o.z. ciąża powstała w wyniku gwałtu może zostać przzerwana do 22. tygodnia, zaś przesłanka medyczna w większości przypadków nie została ograniczona czasowo. Istnieją jednak pewne opisane w z.z.w.m. wyjątki, które mogą uzależniać aborcję ze względów medycznych od indywidualnego rozstrzygnięcia rady medycznej, np. ze względu na stopień zaawansowania ciąży.

Artykuł 56 u.p.o.z. rozstrzyga również kwestię kobiety pozbawionej zdolności do czynności prawnych, u której aborcja może zostać przeprowadzona na podstawie orzeczenia sądu, wydanego na wniosek jej przedstawiciela ustawowego.

---

¹³ Российская газета – Федеральный выпуск № 32(5705) Постановление Правительства Российской Федерации от 6 февраля 2012 г. № 98 „О социальном показании для искусственного прерывания беременности” [Rossijskaja Gazeta – wydanie federalne nr 32(5705), uchwała Rządu Federacji Rosyjskiej nr 98 z dnia 6 lutego 2012 r. „W sprawie społecznych wskazań do sztucznego przerywania ciąży”], <https://rg.ru/2012/02/15/98-dok.html> [dostęp: 25.01.2022].

¹⁴ Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 № 63-ФЗ [kodeks karny Federacji Rosyjskiej z dnia 13 czerwca 1996 r., nr 63-FZ], http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699 [dostęp: 25.01.2022].

¹⁵ Приказ Министерства здравоохранения и социального развития РФ от 3 декабря 2007 г. № 736 „Об утверждении перечня медицинских показаний для искусственного прерывания беременности” [zarządzenie Ministerstwa Zdrowia i Rozwoju Społecznego Federacji Rosyjskiej z dnia 3 grudnia 2007 r. nr 736 „O zatwierdzeniu wykazu wskazań medycznych do sztucznego przerywania ciąży”], <http://base.garant.ru/12158174> [dostęp: 25.01.2022].

6. Litwa

Aborcja w Litwie uregulowana została w zarządzeniu z dnia 28 stycznia 1994 r. o procedurze chirurgii ciążyowej (dalej: z.p.c.c.)¹⁶. Ciążę trwającą nie dłużej niż 12 tygodni przerwać można „na żądanie”, jeżeli nie ma przeciwwskazań do przeprowadzenia takiego zabiegu (do przeciwwskazań zaliczyć można m.in. ostre stany zapalne narządów płciowych czy choroby zakaźne, po ich ustąpieniu można przeprowadzić aborcję). Do tego, by taki zabieg mógł się odbyć, kobieta musi uzyskać skierowanie do szpitala, do którego wystawienia upoważniony jest ginekolog-położnik. Jest on jednak zobowiązany do przekazania kobiecie (również jej małżonkowi) informacji o możliwych skutkach niepożądanych, które mogą wystąpić po dokonaniu aborcji (zarówno natury fizycznej, jak i psychicznej).

W przypadku małoletniej poniżej 16. roku życia pisemna zgoda jednego z rodziców lub opiekuna czy też osoby faktycznie ją wychowującej jest wymagana, by przeprowadzić zabieg aborcji „na żądanie”, zaś w przypadku małoletniej pomiędzy 16. a 18. rokiem życia zgoda ta jest jedynie pożądana. Ponadto osoba wyrażająca zgodę musi stawić się osobiście, chyba że jej zgoda zostanie notarialnie poświadczona.

Ciąża ze względu na zaistnienie przesłanki medycznej może zostać przerwana bez względu na stopień jej zaawansowania przy uwzględnieniu zaawansowanych w załączniku do z.p.c.c. chorób i stanów zagrażających życiu bądź zdrowiu kobiety. Zaleca się jednak, by aborcja z tej przyczyny nastąpiła w pierwszych 12 tygodniach ciąży.

Medyczna przesłanka przerwania ciąży w Litwie obejmuje też inne, zagrażające życiu bądź zdrowiu kobiety, przypadki, w których aborcji można dokonać. Należą do nich: niektóre wady rozwojowe płodu; wiek poniżej 13. roku życia, czyli fizjologiczna niedojrzałość organizmu kobiety; późny wiek reprodukcyjny (powyżej 49. roku życia); stan po operacji usunięcia ważnego narządu; a także stan po napromieniowaniu jonizującym.

7. Szwecja

Prawo aborcyjne w Szwecji uregulowane zostało ustawą z dnia 12 czerwca 1974 r. o aborcji (dalej s.u.a.)¹⁷, która w § 1 przewiduje możliwość przerwania

¹⁶ Įsakymas Dėl Nėštumo Nutraukimo Operacijos Atlikimo Tvarkos, Lietuvos Respublikos Sveikatos Apsaugos Ministerija, 1994 m. sausio 28 d. Nr. 50 [zarządzenie o procedurze chirurgii ciążyowej, Ministerstwo Zdrowia Republiki Litewskiej, 28 stycznia 1994 r., nr 50], <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.14276;jfwid=-je7i1sz4g> [dostęp: 26.05.2022].

¹⁷ Abortlag (1974:595), Utfärdad: 1974-06-12 [szwedzka ustawa o aborcji (1974:595) z dnia 12 czerwca 1974 r.], https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svenskforfattningssamling/abortlag-1974595_sfs-1974-595 [dostęp: 26.05.2022].

ciąży „na żądanie” w pierwszych 18 tygodniach przy założeniu, że zabieg ten, pomimo choroby kobiety, nie będzie zagrażał jej życiu lub zdrowiu.

Po tym okresie ciążę można przerwać, jeżeli Krajowa Rada Zdrowia i Opieki Społecznej (Socialstyrelsen) stwierdzi, że istnieją ku temu szczególne powody i tym samym wyrazi zgodę na przeprowadzenie zabiegu. Zgody takiej, co do zasady, nie udziela się, jeżeli istnieją powody, by przypuszczać, że płód jest zdolny do życia (§ 3 s.u.a.). Rozwój płodu nie powinien natomiast mieć wpływu na podjęcie decyzji o przeprowadzeniu aborcji, gdy ciąża zagraża życiu bądź zdrowiu kobiety (§ 6 s.u.a.).

W przypadku, gdy kobieta zdecyduje o przerwaniu ciąży przed upływem 18. tygodnia, jak również w sytuacji, gdy zaistnieją medyczne powody przeprowadzenia aborcji, § 2 s.u.a. przewiduje zapewnienie kobiecie wsparcia.

8. Dania

Duński § 92 w związku z § 100 zarządzenia wykonawczego do ustawy o zdrowiu z dnia 26 sierpnia 2019 r. (dalej: z.w.u.z.)¹⁸ stanowi, że na wniosek kobiety ciąża może zostać przerwana w pierwszych 12 tygodniach, pod warunkiem że po złożeniu wniosku o dokonanie aborcji zostanie ona pouczona o możliwościach wsparcia, które może uzyskać w czasie ciąży i po urodzeniu dziecka, a nadto o charakterze zabiegu, jego skutkach i ryzyku, jakie może się z nim wiązać. Po otrzymaniu tych informacji, gdy kobieta podtrzymuje swą decyzję, można wykonać zabieg.

Po upływie 12 tygodni, zgodnie z § 93 z.w.u.z., zabiegu przerwania ciąży dokonać można w przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że ciąża zagraża życiu lub mogłaby poważnie pogorszyć zdrowie fizyczne lub psychiczne kobiety.

Ponadto kobiecie może zostać wydane zezwolenie na przeprowadzenie aborcji, jeżeli: a) ciąża, poród lub opieka nad dzieckiem spowodowałyby pogorszenie stanu zdrowia kobiety (zarówno fizycznego, jak i psychicznego) lub jej warunków bytowych; b) ciąża powstała w związku z okolicznościami, o których mowa w § 210 i §§ 216–224 kodeksu karnego z dnia 12 sierpnia 1997 r.¹⁹, czyli w wyniku przestępstw: kazirodztwa, nadużycia zależności, wykorzystania, gwałtu bądź pedofilii; c) płód obciążony jest niebezpieczeństwem poważnej choroby fizycznej lub psychicznej (w przypadku gdy płód

¹⁸ Bekendtgørelse af sundhedsloven, LBK nr 210 af 27/01/2022 [zarządzenie wykonawcze do ustawy o zdrowiu, nr 210 z dnia 27 stycznia 2022 r.], <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2022/210> [dostęp: 26.05.2022].

¹⁹ Bekendtgørelse af straffeloven, LBK nr 1851 af 20/09/2021 [rozporządzenie w sprawie kodeksu karnego, nr 1851 z dnia 20 września 2021 r.], <https://www.retsinformation.dk/eli/lt/2021/1851> [dostęp: 26.05.2022].

uznany zostanie za zdolny do życia, okoliczności z tego punktu muszą mieć zdecydowane znaczenie); d) kobieta ze względu na swój stan fizyczny lub psychiczny nie będzie mogła odpowiednio zająć się dzieckiem; e) kobieta ze względu na swój młody wiek lub niedojrzałość nie będzie mogła zająć się dzieckiem w sposób właściwy i odpowiedzialny; f) domniemywa się, że ciąża, poród lub opieka nad dzieckiem spowodują poważne trudności w utrzymaniu się kobiety bądź w sprawowaniu opieki nad innymi dziećmi, czemu nie można zapobiec w inny sposób (w tym przypadku uwzględnia się wiek kobiety, wykonywaną przez nią pracę, warunki mieszkaniowe, finansowe, zdrowotne i inne) (§ 94 z.w.u.z.). Zezwolenie na przerwanie ciąży wydawane jest tylko w przypadku, gdy okoliczności przemawiające za aborcją przeważają nad ryzykiem, które zabieg może powodować.

Duńskie przepisy prawa przewidują też możliwość redukcowania liczby płodów. W § 95 z.w.u.z. ustalono, że w przypadku ciąży wielopłodowej można bez zezwolenia dokonać usunięcia jednego z płodów przed końcem 12. tygodnia ciąży, jeżeli zmniejszy to ryzyko poronienia oraz w sytuacji, gdy płód nie będzie zdolny do życia lub będzie obciążony poważną chorobą fizyczną bądź psychiczną albo istnieje ryzyko dla życia czy zdrowia (fizycznego lub psychicznego) kobiety. Jeżeli upłynęło 12 tygodni, lecz zachodzą szczególne okoliczności do przerwania ciąży, redukcji liczby płodów można nadal dokonać, jednak w tym przypadku wymagane jest uzyskanie zezwolenia na aborcję. Ustalono też, że kobiecie można zezwolić na zmniejszenie liczby płodów po 12. tygodniu ciąży w przypadku, gdy istnieje ryzyko, że płód obciążony będzie poważną chorobą fizyczną lub psychiczną. Natomiast zgodnie z § 96 z.w.u.z. można zmniejszyć liczbę płodów bez konieczności uzyskania zezwolenia nawet w sytuacji, gdy ciąża trwa dłużej niż 12 tygodni, lecz jest to konieczne i medycznie uzasadnione w celu zapobiegnięcia niebezpieczeństwu zagrażającemu życiu czy zdrowiu kobiety.

Problem aborcji „na żądanie” i odniesienie do Polski

Stanowisko przeciwników aborcji oparte jest na przekonaniu, że: „przerywanie ciąży jest zawsze bezwzględnie (absolutnie) złe i niedopuszczalne moralnie (nie można tego czynu moralnie usprawiedliwić)”²⁰.

Czynnikiem w znacznym stopniu wpływającym na rozwój takich poglądów (przeciwnych do tych, które dopuszczają możliwość przerwania ciąży, nie tylko „na żądanie”, ale też w każdym innym przypadku) jest doktryna

²⁰ D. Ślęczek-Czakon, *Problem wartości i jakości życia w sporach bioetycznych*, Katowice 2004, s. 94.

Kościół katolicki, która w kwestii aborcji jest jednoznaczna. E. Wejbert-Wąsiewicz zauważa, że: „Kościół zradyzalizował swoje stanowisko poprzez bezwzględny zakaz aborcji”²¹. Potwierdzenie tego odnaleźć można w *Konstytucji duszpasterskiej o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes”* z 1965 r., gdzie wskazano, że „należy [...] z największą troską ochraniać życie od samego jego poczęcia”²² oraz w encyklice papieża Pawła VI *Humanae vitae* z 1968 r., z której wynika, że „należy bezwarunkowo odrzucić – jako moralnie niedopuszczalny sposób ograniczania ilości potomstwa – bezpośrednio naruszanie rozpoczętego już procesu życia, a zwłaszcza bezpośrednio przerywanie ciąży, choćby dokonywane ze względów leczniczych”²³. Również jednoznaczne stanowisko w tej kwestii wyraził papież Jan Paweł II: „życie ludzkie od chwili poczęcia powinno być szanowane i chronione w sposób absolutny”²⁴.

Prawo każdego z opisanych krajów, choć z drobnymi różnicami, dopuszcza możliwość przeprowadzenia aborcji „na żądanie” w początkowym okresie ciąży oraz w przypadku zaistnienia przesłanki medycznej po 12. tygodniu. Słuszność takiego rozwiązania poparła E. Zielińska, pisząc, że „określenie warunków dopuszczalności przerwania wczesnej ciąży powinno nastąpić na podstawie modelu zabiegów na żądanie, bardziej zaawansowanej – na podstawie modelu wskazań”²⁵. Uzasadnienie powyższego odnaleźć można w dalszej części jej wywodu: „Stworzenie kobiecie możliwości samodzielnego decydowania o macierzyństwie w początkowej fazie ciąży jest [...] słuszne ze względów zasadniczych. Stanowi ono wyraz racjonalnego przekonania, że kobieta nie przerywa ciąży bez ważnych powodów i sama najlepiej potrafi ocenić, czy jest w stanie urodzić i wychować dziecko. Rezygnacja z ustalania i ewentualnej weryfikacji powodów jej decyzji jest dowodem udzielanego jej zaufania, uznania prawa do prywatności kobiety oraz poszanowania jej wolności w zakresie kształtowania życia osobistego”²⁶.

Poparcie dla dopuszczenia aborcji „na żądanie” w początkowym okresie ciąży odnaleźć można również we wspomnianym przez A. Kanię-Chramę argumentie proliberalnego dyskursu: „odmowa przeprowadzenia zabiegu

²¹ E. Wejbert-Wąsiewicz, *Aborcja w dyskursie publicznym. Monografia zjawiska*, Łódź 2012, s. 65.

²² *Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes” z dnia 7 grudnia 1965 r., n. 51*, <http://ptm.rel.pl/czytelnia/dokumenty/dokumenty-soborowe/sobor-watykanski-ii/141-konstytucja-duszpasterska-o-kosciele-w-swiecie-wspolczesnym-gaudium-et-spes.html> [dostęp: 26.05.2022].

²³ Paweł VI, *Encyklika „Humanae vitae”*, brak tłum., http://kodr.pl/wp-content/uploads/2017/03/humanae_vitae.pdf [dostęp: 26.05.2022].

²⁴ Jan Paweł II, *O życiu. Aborcja, eutanazja, wojna*, Kraków 2005, s. 171.

²⁵ E. Zielińska, *Przerywanie ciąży. Warunki legalności w Polsce i na świecie*, Warszawa 1990, s. 196.

²⁶ *Ibidem*, s. 197.

aborcji ingeruje nie tylko w prawo kobiety do wolności, ale także w prawo do integralności fizycznej”²⁷.

O słuszności udzielenia kobiecie prawa do przeprowadzenia zabiegu aborcji „na żądanie” w początkowym okresie ciąży świadczyć powinno to, iż niedopuszczalność takiego rozwiązania nie zmniejsza liczby aborcji, powoduje jedynie przeniesienie ich do „podziemia aborcyjnego” lub wzrost zjawiska „turystyki aborcyjnej”. Zauważa to K. Kuryło, stwierdzając, że „niechciane ciąży będą zdarzać się zawsze, dlatego zapotrzebowanie na podziemie aborcyjne będzie istniało, dopóki nie zmieni się prawo”²⁸. J. Kis stwierdza natomiast: „tym, którym moralne przekonania nie zabraniają w ostatecznej potrzebie skorzystania z przewidzianych prawem możliwości przerwania ciąży – trzeba dać taką możliwość”²⁹.

M. Kozub-Karkut stanowisko strony przychyłnej aborcji ujmuje w następujący sposób: „[...] konieczność modernizacji, »dołączenia do krajów Zachodu«, »podążania za cywilizowanymi państwami«”³⁰.

Poza zasadnością aborcji „na żądanie” wątpliwości budzić może też okres, w którym jest ona dopuszczalna w opisanych krajach. Możliwość przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży „na żądanie” kraje te przewidują do końca 12., a w przypadku Szwecji nawet do końca 18. tygodnia ciąży. W każdym z tych przypadków jest to jednak okres zasadny, bowiem należy zwrócić uwagę, iż „badania neurologiczne dowodzą w sposób jednoznaczny, że dopiero między 20. a 28. tygodniem ciąży kora mózgowa osiąga taki poziom rozwoju, który umożliwia pojawienie się świadomości oraz odczuwanie”³¹.

W przeciwieństwie do obywaterek omawianych krajów kobieta w Polsce nie ma możliwości przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży „na żądanie”. Od 27 stycznia 2021 r., gdy ogłoszony został wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r. (dalej: w.t.k.)³², za sprawą którego z polskiego prawa skreślona została embriopatologiczna przesłanka przerwania ciąży, aborcji, na podstawie ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży

²⁷ A. Kania-Chramęga, *Warunki legalności przerywania ciąży. Problemy prawnekarne i społeczne*, Zielona Góra 2020, s. 141.

²⁸ K. Kuryło, *Aborcja – prawo a rzeczywistość*, [w:] *Prawnekarne aspekty ochrony początków życia ludzkiego*, red. A. Ziółkowska, Toruń 2019, s. 111.

²⁹ J. Kis, *Aborcja. Argumenty za i przeciw*, Warszawa 1993, s. 199.

³⁰ M. Kozub-Karkut, *Religia w dyskursie polityki – polski spór o aborcję*, „Annales Universitatis Mariae-Curie Skłodowska. Sectio K – Politologia” 2017, vol. 24, no. 2, s. 251.

³¹ M. Rutkowski, *Kiedy powstaje istota ludzka? Aborcja i doświadczenia na zarodkach*, Kraków 2013, s. 116.

³² Dz.U. z 2021 r., poz. 175.

(dalej: u.p.r.o.p.)³³, dokonać można jedynie w przypadku, gdy zaistnieje przesłanka medyczna bądź kryminalna.

Polskie prawo aborcyjne jest wyjątkowo rygorystyczne, bowiem już przed ogłoszeniem w.t.k., gdy zakres tego prawa nie został jeszcze zawężony, w kontekście u.p.r.o.p. zauważano, że „rozwiązanie wynikające z niniejszej ustawy, które niekiedy może być postrzegane przez społeczeństwo jako relatywnie liberalne, na tle innych ustawodawstw, w krajach europejskich jest postrzegane restrykcyjnie”³⁴.

Tabela 1. Prawo do przerywania ciąży „na żądanie” w Polsce oraz w wybranych krajach sąsiadujących z Polską

Kraj	Prawo do przerywania ciąży „na żądanie” kobiety	Okres, w którym można dokonać zabiegu przerywania ciąży, „na żądanie” kobiety
Polska	Nie	–
Białoruś	Tak	12 tygodni od początku ciąży
Dania	Tak	12 tygodni od początku ciąży
Litwa	Tak	12 tygodni od początku ciąży
Niemcy	Tak	12 tygodni od początku ciąży
Rosja	Tak	12 tygodni od początku ciąży
Słowacja	Tak	12 tygodni od początku ciąży
Szwecja	Tak	18 tygodni od początku ciąży
Ukraina	Tak	12 tygodni od początku ciąży

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

We wszystkich opisanych krajach prawo dopuszcza możliwość przeprowadzenia zabiegu aborcji „na żądanie” w początkowym okresie ciąży. W Szwecji można tego dokonać aż do końca 18. tygodnia ciąży, zaś w pozostałych krajach za dopuszczalny okres uznano pierwszych 12 tygodni.

Pomimo że we wskazanych krajach kobieta może przerwać ciążę „na żądanie”, to w niektórych przypadkach ustalono pewne ograniczenia. Najmniej ingerujące w swobodę decyzyjności kobiety wydają się ukraińskie przepisy prawa, które narzucają jedynie konieczność przeprowadzenia zabiegu w placówce opieki zdrowotnej.

W Niemczech konieczne jest uzyskanie zaświadczenia o otrzymaniu porady na co najmniej trzy dni przed zabiegiem. Sytuacja wygląda podobnie

³³ Dz.U. z 1993 r., nr 17, poz. 78 ze zm.

³⁴ W. Baran, *Przerywanie ciąży za zgodą i bez zgody kobiety*, [w:] *Prawnikarne aspekty ochrony...*, op. cit., s. 73.

w Litwie, gdzie kobieta po uzyskaniu informacji o możliwych skutkach niepożądanych zabiegu musi otrzymać skierowanie do szpitala. W Danii kobieta przed zabiegiem musi zostać pouczona o możliwościach wsparcia, jakie może uzyskać, jeżeli zmieni swoją decyzję. W Białorusi konieczne jest natomiast odbycie konsultacji z lekarzem. Zatem w tych krajach uznano za istotne, by decyzja kobiety o przerwaniu ciąży była świadoma, podjęta po uwzględnieniu przez nią innych możliwości. Różnica znajduje się głównie w sposobie, w jaki zostało to ujęte.

Nieco bardziej skomplikowana wydaje się sytuacja w pozostałych krajach. Słowacja w większości przypadków ogranicza możliwość decydowania o przerwaniu ciąży przez kobiety, u których wykryto przeciwwskazania zdrowotne, oraz kobiety, u których dokonano aborcji w okresie krótszym niż pół roku. W Rosji od złożeniu wniosku o przeprowadzenie aborcji musi minąć określony w ustawie okres. W Szwecji przeciwwskazaniem do aborcji „na żądanie” może być choroba kobiety, w związku z którą zabieg mógłby zagrażać jej życiu bądź zdrowiu. Wymogi te nie są jednak zbyt rygorystyczne i tylko nieznacznie ograniczają swobodę w podejmowaniu przez decyzji o przerwaniu ciąży.

Natomiast prawo polskie nie przewiduje możliwości przerwania ciąży „na żądanie” i stając w opozycji do liberalnych rozwiązań wszystkich krajów sąsiadujących z Polską, wpływa na rozwój „podziemia aborcyjnego” oraz „turystyki aborcyjnej”³⁵.

Poruszone w dwuczęściowym opracowaniu wypowiedzi doktryny, w szczególności to, że niedopuszczenie możliwości przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży „na żądanie” kobiety nie zmniejsza liczby takich zabiegów, a jedynie sprawia, że zostają one wykonane w sposób mniej bezpieczny³⁶ oraz analiza przepisów prawa aborcyjnego krajów sąsiadujących z Polską, jak również (opisane w pierwszej części opracowania) badania opinii publicznej, a nadto stanowiska Rady Praw Człowieka ONZ³⁷ i Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy³⁸ stwierdzające, że brak możliwości przerwania ciąży przez kobietę „na żądanie”, wbrew powszechnej opinii, nie prowadzi do zredukowania liczby przeprowadzonych aborcji, lecz zmniejsza ich bez-

³⁵ Zarówno czeskie prawo aborcyjne, jak i problem „podziemia aborcyjnego” oraz „turystyki aborcyjnej” opisano szerzej w pierwszej części niniejszego opracowania.

³⁶ Zob. przypis 28.

³⁷ Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, Anand Grover, Addendum Mission to Poland, United Nations – General Assembly, 20 may 2010, A/HRC/14/20/Add. 3, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/134/03/pdf/G1013403.pdf?OpenElement> [dostęp: 26.05.2022].

³⁸ Resolution 1607 (2008), Access to safe and legal abortion in Europe, Parliamentary Assembly of Council of Europe, <https://pace.coe.int/en/files/17638/html> [dostęp: 26.05.2022].

pieczeństwo, powodując wzrost zjawiska „podziemia aborcyjnego” czy „turystyki aborcyjnej”, przemawiają za słusnością prawa do przerywania ciąży w początkowym jej okresie „na żądanie”.

W związku z powyższym i przy uwzględnieniu art. 40 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.³⁹, który stanowi, że „nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu”, oraz art. 47 i wynikającego z niego prawa kobiety do decydowania o swoim życiu osobistym zasadna wydaje się zmiana polskich przepisów prawa aborcyjnego przez uwzględnienie w nich możliwości przeprowadzenia zabiegu przerywania ciąży w początkowym jej okresie „na żądanie” kobiety (czyli tak, jak ma to miejsce we wszystkich krajach sąsiadujących z Polską) oraz przy zachowaniu pozostałych przesłanek dopuszczających przerywanie ciąży, które wskazano w u.p.r.o.p. przed zmianą wprowadzoną za sprawą w.t.k.

Zmiany przepisów prawa aborcyjnego w Polsce mogłyby zostać wprowadzone na wzór opisanych w pierwszej części niniejszego opracowania przepisów prawa czeskiego: § 4 ustawy z dnia 20 października 1986 r. o aborcji⁴⁰ i § 1 dekretu z dnia 7 listopada 1986 r. wdrażającego ustawę nr 66/1986 o aborcji⁴¹, które uwzględniają zarówno możliwość przerywania ciąży „na żądanie”, jak i wiele przesłanek dopuszczających przeprowadzenie takiego zabiegu, w szczególności gdy zagrożone jest życie bądź zdrowie kobiety oraz gdy zachodzą wskazania embriopatologiczne. Przepisy prawa aborcyjnego bardzo zbliżone do czeskich prezentuje ustawodawstwo słowackie, w szczególności § 4 i 5 u.a.s.⁴², które również dopuszczają przeprowadzenie zabiegu przerywania ciąży w początkowym okresie „na żądanie” kobiety oraz w okresie późniejszym przy uwzględnieniu przesłanki medycznej i embriopatologicznej. Zatem również model słowacki wydaje się odpowiedni do zastosowania w Polsce.

³⁹ Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.

⁴⁰ Zákon České národní rady ze dne 20. října 1986 o umělému přerušení těhotenství, 66/1986 Sb., [ustawa Czeskiej Rady Narodowej z dnia 20 października 1986 r. o aborcji, 66/1986], <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1986-66> [dostęp: 26.05.2022].

⁴¹ Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky ze dne 7. listopadu 1986, kterou se provádí zákon České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělému přerušení těhotenství, 75/1986 [dekret Ministerstwa Zdrowia Czeskiej Republiki Socjalistycznej z dnia 7 listopada 1986 r. wdrażający ustawę Czeskiej Rady Narodowej nr 66/1986 o aborcji, 75/1986], <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1986-75> [dostęp: 26.05.2022].

⁴² Zob. przypis 4.

Bibliografia

Akty prawne

Polska

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.).

Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz.U. z 1993 r., nr 17, poz. 78 ze zm.).

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 r., K 1/20 (Dz.U. z 2021 r., poz. 175).

Białoruś

Закон Республики Беларусь 18 июня 1993 г. № 2435-ХІІ О здравоохранении [ustawa Republiki Białorusi z dnia 18 czerwca 1993 r., nr 2435 – XII o opiece zdrowotnej], <https://pravo.by/document/?guid=3871&cp0=v19302435> [dostęp: 25.01.2022].

Постановление Совета Министров Республики Беларусь 11 января 2013 г. № 23 О внесении изменений и дополнений в постановление Совета Министров Республики Беларусь от 23 октября 2008 г. № 1580 [uchwała Rady Ministrów Republiki Białorusi z dnia 11 stycznia 2013 r., nr 23 w sprawie zmian i uzupełnień do uchwały z dnia 23 października 2008 r., nr 1580], https://pravo.by/upload/docs/op/C21300023_1358283600.pdf [dostęp: 25.01.2022].

Постановление Министерства Здравоохранения Республики Беларусь 10 декабря 2014 г. № 88 [uchwała Ministerstwa Zdrowia Republiki Białorusi z dnia 10 grudnia 2014 r., nr 88], https://kodeksy-by.com/norm_akt/source-МинЗдрав%20РБ/тире-Постановление/%2088-10.12.2014.htm [dostęp: 26.05.2022].

Czechy

Vyhláška ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky ze dne 7. listopadu 1986, kterou se provádí zákon České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, 75/1986 [dekret Ministerstwa Zdrowia Czeskiej Republiki Socjalistycznej z dnia 7 listopada 1986 r. wdrażający ustawę Czeskiej Rady Narodowej nr 66/1986 o aborcji, 75/1986], <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1986-75> [dostęp: 26.05.2022].

Zákon České národní rady ze dne 20. října 1986 o umělém přerušení těhotenství, 66/1986 Sb., [ustawa Czeskiej Rady Narodowej z dnia 20 października 1986 r. o aborcji, 66/1986], <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1986-66> [dostęp: 26.05.2022].

Dania

Bekendtgørelse af sundhedsloven, LBK nr 210 af 27/01/2022 [zarządzenie wykonawcze do ustawy o zdrowiu, nr 210 z dnia 27 stycznia 2022 r.], <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/210> [dostęp: 26.05.2022].

Bekendtgørelse af straffeloven, LBK nr 1851 af 20/09/2021 [rozporządzenie w sprawie kodeksu karnego, nr 1851 z dnia 20 września 2021 r.], <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2021/1851> [dostęp: 26.05.2022].

Litwa

Įsakymas Dėl Nėštumo Nutraukimo Operacijos Atlikimo Tvarkos, Lietuvos Respublikos Sveikatos Apsaugos Ministerija, 1994 m. sausio 28 d. Nr. 50 [zarządzenie o proce-

durze chirurgii ciężowej, Ministerstwo Zdrowia Republiki Litewskiej, 28 stycznia 1994 r., nr 50], <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.14276?jfwid=je7i1sz4g> [dostęp: 26.05.2022].

Niemcy

Strafgesetzbuch [StGB], Ausfertigungsdatum: 15.05.1871, Vollzitat: „Strafgesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 13. November 1998 (BGBl. I S. 3322), das zuletzt durch Artikel 2 des Gesetzes vom 22. November 2021 geändert worden ist” [kodeks karny Republiki Federalnej Niemiec z dnia 15 maja 1871 r. w wersji opublikowanej 13 listopada 1998 r. (Federalny Dziennik Ustaw 3322), ostatnio zmieniony artykułem 2 ustawy z dnia 22 listopada 2021 r.], <https://www.gesetze-im-internet.de/stgb/BJNR001270871.html> [dostęp: 26.05.2022].

Rosja

Приказ Министерства здравоохранения и социального развития РФ от 3 декабря 2007 г. № 736 „Об утверждении перечня медицинских показаний для искусственного прерывания беременности” [zarządzenie Ministerstwa Zdrowia i Rozwoju Społecznego Federacji Rosyjskiej z dnia 3 grudnia 2007 r. nr 736 „O zatwierdzeniu wykazu wskazań medycznych do sztucznego przerywania ciąży”], <http://base.garant.ru/12158174/> [dostęp: 25.01.2022].

Российская газета – Федеральный выпуск № 263(5639) Федеральный закон от 21 ноября 2011 г. № 323-ФЗ „Об основах охраны здоровья граждан в Российской Федерации” [Rossijskaja Gazeta – wydanie federalne nr 263(5639), ustawa federalna z dnia 21 listopada 2011 r. nr 323-FZ „O podstawach ochrony zdrowia obywateli Federacji Rosyjskiej”], <https://rg.ru/2011/11/23/zdorovie-dok.html> [dostęp: 25.01.2022].

Российская газета – Федеральный выпуск № 32(5705) Постановление Правительства Российской Федерации от 6 февраля 2012 г. № 98 „О социальном показании для искусственного прерывания беременности” [Rossijskaja Gazeta – wydanie federalne nr 32(5705), uchwała Rządu Federacji Rosyjskiej nr 98 z dnia 6 lutego 2012 r. „W sprawie społecznych wskazań do sztucznego przerywania ciąży”], <https://rg.ru/2012/02/15/98-dok.html> [dostęp: 25.01.2022].

Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996 № 63-ФЗ [kodeks karny Federacji Rosyjskiej z dnia 13 czerwca 1996 r., nr 63-FZ], http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_10699 [dostęp: 25.01.2022].

Słowacja

Vyhľadka Ministerstva zdravotníctva Slovenskej socialistickej republiky z 5. novembra 1986, ktorou sa vykonáva zákon Slovenskej národnej rady č. 73/1986 Zb. o umelom prerušení tehotenstva, 74/1986 Zb. [dekret Ministerstwa Zdrowia Słowackiej Republiki Socjalistycznej z dnia 5 listopada 1986 r. wdrażający ustawę Słowackiej Rady Narodowej nr 73/1986 o aborcji, 74/1986], <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1986/74> [dostęp: 26.05.2022].

Zákon Slovenskej národnej rady z 23. októbra 1986 o umelom prerušení tehotenstva, 73/1986 Zb. [ustawa Słowackiej Rady Narodowej z dnia 23 października 1986 r. o aborcji, 73/1986], <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1986/73> [dostęp: 26.05.2022].

Szwecja

Abortlag (1974:595), Utfärdad: 1974-06-12 [szwedzka ustawa o aborcji (1974:595) z dnia 12 czerwca 1974 r.], https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/abortlag-1974595_sfs-1974-595 [dostęp: 26.05.2022].

Ukraina

Цивільний Кодекс України, 435-IV від 16.01.2003 [kodeks cywilny Ukrainy, 435-IV z dnia 16 stycznia 2003 r.], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [dostęp: 26.05.2022].

Постанова Кабінет Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 144 Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України [uchwała Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 15 lutego 2006 r. nr 144 w sprawie realizacji art. 281 kodeksu cywilnego], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2006-%D0%BF#Text> [dostęp: 26.05.2022].

Закон України Основи законодавства України про охорону здоров'я, 2801-XII від 19.11.1992 [ustawa o podstawach ukraińskiego ustawodawstwa w zakresie ochrony zdrowia, 2801-XII z dnia 19 listopada 1992 r.], <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12/page#Text> [dostęp: 26.05.2022].

Inne

Report of the Special Rapporteur on the right of everyone to the enjoyment of the highest attainable standard of physical and mental health, Anand Grover, Addendum Mission to Poland, United Nations – General Assembly, 20 may 2010, A/HRC/14/20/Add. 3, <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G10/134/03/pdf/G1013403.pdf?OpenElement> [dostęp: 26.05.2022].

Resolution 1607 (2008), Access to safe and legal abortion in Europe, Parliamentary Assembly of Council of Europe, <https://pace.coe.int/en/files/17638/html> [dostęp: 26.05.2022].

Literatura

Baran W., *Przerywanie ciąży za zgodą i bez zgody kobiety*, [w:] *Prawnokarne aspekty ochrony początków życia ludzkiego*, red. A. Ziółkowska, Toruń 2019, s. 63–74.

Jan Paweł II, *O życiu. Aborcja, eutanazja, wojna*, Kraków 2005.

Kania-Chramęga A., *Warunki legalności przerywania ciąży. Problemy prawnokarne i społeczne*, Zielona Góra 2020.

Kis J., *Aborcja. Argumenty za i przeciw*, Warszawa 1993.

Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesnym „Gaudium et spes” z dnia 7 grudnia 1965 r., n. 51, <http://ptm.rel.pl/czytelnia/dokumenty/dokumenty-soborowe/sobor-watykanski-ii/141-konstytucja-duszpasterska-o-kosciele-w-swiecie-wspolczesnym-gaudium-et-spes.html> [dostęp: 26.05.2022].

Kozub-Karkut M., *Religia w dyskursie polityki – polski spór o aborcję*, „Annales Universitatis Mariae-Curie Skłodowska. Sectio K – Politologia” 2017, vol. 24, no. 2, s. 237–255.

Kuryło K., *Aborcja – prawo a rzeczywistość*, [w:] *Prawnokarne aspekty ochrony początków życia ludzkiego*, red. A. Ziółkowska, Toruń 2019, s. 99–116.

Paweł VI, *Encyklika „Humanae vitae”*, brak tłum., http://kodr.pl/wp-content/uploads/2017/03/humanae_vitae.pdf [dostęp: 26.05.2022].

- Rutkowski M., *Kiedy powstaje istota ludzka? Aborcja i doświadczenia na zarodkach*, Kraków 2013.
- Ślęczek-Czakon D., *Problem wartości i jakości życia w sporach bioetycznych*, Katowice 2004.
- Wejbert-Wąsiewicz E., *Aborcja w dyskursie publicznym. Monografia zjawiska*, Łódź 2012.
- Zielińska E., *Przerywanie ciąży. Warunki legalności w Polsce i na świecie*, Warszawa 1990.

Streszczenie

Prawne przesłanki przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży w wybranych krajach – problem aborcji „na żądanie” (na tle porównawczym). **Część II: Niemcy, Słowacja, Ukraina, Białoruś, Rosja, Litwa, Szwecja i Dania**

Artykuł ten jest drugą częścią opracowania poświęconego problemowi przerywania ciąży „na żądanie” na tle porównawczym. Zestawiono w nim przesłanki dopuszczające przerwanie ciąży w krajach sąsiadujących z Polską i stwierdzono, że we wszystkich z nich możliwość przeprowadzenia aborcji „na żądanie” dopuszczalna jest co najmniej w pierwszych 12 tygodniach trwania ciąży. Ustalono też, że penalizacja przerywania ciąży nie ma wpływu na potrzebę przerwania ciąży, zmniejsza ona jednak poziom bezpieczeństwa przeprowadzonego zabiegu. Zatem, jak wynika z badania, prawo aborcyjne w Polsce powinno dopuszczać możliwość przeprowadzenia zabiegu przerwania ciąży „na żądanie” w początkowym okresie jej trwania.

Słowa kluczowe: penalizacja prawa do przerywania ciąży, aborcja, przesłanki aborcyjne, turystyka aborcyjna, komparatystyka prawnicza

Abstract

Legal prerequisites of performing the pregnancy termination in selected countries – abortion on demand (on the comparative legal background). **Part II: Germany, Slovakia, Ukraine, Belarus, Russia, Lithuania, Sweden, Denmark**

The article is the second part of a study devoted to the problem of abortion “on demand” on the background of comparative law. It sets out the conditions allowing abortion in countries neighboring Poland and states that in all of them, the possibility of abortion “on demand” is allowed at least in the first twelve weeks of pregnancy. It was also established that the penalization of termination of pregnancy does not affect the need to terminate the pregnancy, but it reduces the level of safety of the procedure. Therefore, as the study shows, the abortion law in Poland should allow the possibility of abortion “on demand” during its initial period.

Key words: penalization of the law to terminate pregnancy, abortion, abortion premises, abortion tourism, legal comparative studies